תנא דבי ר' ישמעאל *(ס)רבי שמעון בן יוחי א](אומרים) זה וזה יסוד מערבי וסימניך *משכו גברי לגברא: **מתני'** העולה קדשי קדשים שחיטתה בצפון וקיבול דמה בכלי שרת בצפון *ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע *וטעונה הפשט וניתוח וכליל לאשים: **גמ'** עולה מ"ט ב] תני (לה) קדשי קדשים משום דלא כתיב בה (לה') קדשי קדשים היא: ודמה טעון שתי מתנות: היכי ג] עביד (אמר) רב נותן וחוזר ונותן ושמואל אמר מתנה ד] אחת כמין גמא (נותן) ה] כתנאי יכול יזרקנו זריקה אחת ת"ל סביב אי סביב יכול יקיפנו כחוט ת"ל וזרקו הא ו] כיצד כמין גמא (*ודמה טעון) שתי מתנות שהן ארבע *ר' ישמעאל אומר נאמר כאן סביב ונאמר להלן סביב מה להלן פיסוק וארבע מתנות אף כאן פיסוק וארבע מתנות אי מה להלן ארבע מתנות על ארבע קרנות אף כאן ארבע מתנות על ארבע קרנות אמרת עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד מ"ט אמר ר' אלעזר *לפי שלא היתה בחלקו של טורף דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה *אמר רבי לוי בר חמא *אמר רבי חמא ברבי חנינא רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של ז] בנימין והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה שנאמר

חופף

ויקרא ח

תנא דבי רבי ישמעאל. ח] היו שונין ברבי שמעון בן יוחי זה וזה יסוד מערבי תלמידי רבי ישמעאל היו שונין משנה שנשנית בבית מדרשו של רבי שמעון דזה וזה יסוד ט] מערבי כרבי ישמעאל: **וסימניך.** שלא תחליף הגירסא לומר זה וזה דרומי: **משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' ישמעאל שהן מרובין משכו את ר"ש לומר כדברי רבן: **מתני' העולה** קדשי קדשים היא ליפסל ביוצא ובטבול יום ובמחוסר כפורים ומועלין בה י]: **שתי מתנות.** בקרן מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית שכנגדה באלכסון והכי תנן במסכת תמיד (דף ל:) בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית וטעמא משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד כדאמרינן בשמעתין ועולה טעונה יא] (תורת) מתן דמה כנגד היסוד וכדדרשינן לעיל (דף נג.) מק"ו משירי חטאת הילכך בעי יב] [הנך] תרתי דאמרן: **שתי מתנות שהן ד'.** בעינן כדי שיהא מתן הדם בד' רוחות המזבח והא לא משכחת לה אלא בשתי קרנות העומדות יג] [זו] באלכסונה של זו דאי בשתים שברוח אחת לא הוי דם אלא בג' רוחות של מזבח ולא קרינן ביה "סביב": **שהן ארבע.** בגמ' מפרש היכי עביד: **גמ' מאי טעמא תני בה קדשי קדשים.** מאי דלא תני גבי חטאות ואשמות דהוו נמי קדשי קדשים: **ומשני משום דלא כתיב בה.** איצטריך לאשמועינן דאפ"ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה, ובקדשים קלים גופייהו מאי דאזיל מינייהו לגבוה קדשי קדשים הוא כדתנן לקמן יד] בפ' התדיר (דף פט.) מעשר קודם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים השתים טו] (שהן) ארבע: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שכנגדה באלכסון ונמצא מן הדם לד' רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** זורק טז] כנגד הפינה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי הוא כמין גאם אות יונית עשויה ככף יז] פשוטה (א): **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים ואשם: **ת"ל וזרקו.** ואין זריקה אלא מרחוק ובחוט אי אפשר להקיף אלא באצבע ובנגיעה: **ודמה טעון כו'.** כמין גמא ובשתי קרנות שבאלכסון דאיכא סביב לארבע רוחות המזבח ובזריקה: **ונאמר להלן סביב.** יח] בחטאת המלואין בלו את אהרן: **מה להלן פיסוק ד' מתנות.** ד' נפסקות זו מזו דהא על ארבע קרנות נותן: **אף כאן.** אע"פ יט] שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כדרב נותן וחוזר ונותן: **עולה טעונה יסוד.** תחילת כ] מתנותיה צריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח תחת מקום מתנה ומקל וחומר אייתינה לעיל בפירקין (דף נג.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי הילכך בקרן מזרחית צפונית היה מתחיל: כא] **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בנימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) כב] שנתנבא יעקב עליו "בבקר יאכל עד" (שם) באחסנתיה יתבני מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ואזיל: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה** כג] **אוכל בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל האורך בעובי אמה אלא שלא היתה אמה כד] שבמזרח על פני כל המזרח שכשמגיע לקרן מזרחית צפונית היתה כלה בסמוך כה] לקרן אמה וכן אכילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שכשמגעת לקרן דרומית מערבית כלה כו] בסמוך לקרן אמה כדתנן לקמן (דף נד.) היסוד מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת נמצא יסוד לג' קרנות כזה: **רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה.** לדרומו של מזבח שחלקו של יהודה כז] היתה במזרח כדתניא (יומא דף יב.) מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה כח] (ועזרת) ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרו עזרות נמצא חלקו של יהודה במזרח המזבח ובלדו [לדרום] והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח כט] (מלבד אמה של) קרן מזרחית צפונית ל] (היתה כולה) חלקו של יהודה שהיתה אותה אמה ברחוק מן הקרן אמה והרצועה היתה יוצאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה לא] ולמעלה היה חלקו של בנימין אלא שרצועה זו היתה ליהודה באה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח אוכל בה אמה והיא לב] אמה (שהיא) כניסת היסוד ראוי להיות בה כדאמר מר (מדות פרק ג מ"א) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל האורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית לג]:

ולבד אמה סמוך לקרן מזרחית צפונית

חופף

וסימניך משכינהו גברי לגברא. פירש בקונטרס תלמידי רבי ישמעאל שהם מרובים משכו את רבי שמעון לומר כדברי רבם ותימה דלקמן פרק בתרא (דף קיט:) אמרינן וסימניך משכינהו *גברא לגברי דר' שמעון דאמר זו וזו ירושלים משכינהו (ב) לרבי ישמעאל והשתא מה סימניך הוא זה כיון דפעמים אמרינן איפכא ונראה כדגרסינן בספרים ישנים וזה וזה יסוד דרומי וסימניך משכינהו גברי לגברא רבי שמעון בן יוחי קרי גברי לפי שנזכר שמו ושם אביו ור' ישמעאל שהוא יחידי קרי גברא וגרסינן נמי פרק בתרא (שם) וסימניך משכינהו גברי לגברא וכן בערוך בערך משך: **העולה** קדשי קדשים כו'. תימה לד] דלא תני שפיכות שיריים בעולה והלא כל הדמים טעונין יסוד לה] *כדדרשינן העולה למזבח של עולה לפירוש הקונטרס ובריש בית שמאי (לעיל דף לז.) אמרינן מנין לכל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ועוד דבמסכת תמיד (דף ל:) תנן שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי לו] ותירץ ה"ר משה מפונטייז"א משום דעולה בזריקת כלי וזימנין דלית בה שיריים לז] *בחטאת דבאצבע אי אפשר בלא שיריים ולא נהירא דכולה שמעתא מוכחת דמלוה במתן שיריים לח] וה"ר יעקב מאורלינ"ש פירש דכיון לט] דשמעי' תנא דפנימיים ביסוד מערבי מ] וגם התחיל בחיצונים למיתני יסוד דרומי הוא הדין בכולהו ואע"ג דקתני בכל פנימיים היינו משום דהתחיל בפנימיים וצריך למיתני בחיצונים ואין רוצה להפסיק: **קדשי** קדשים. פי' בקונטרס ליפסל ביוצא ובטבול יום מא] ומועלין בה ולא היה לו לפרש לענין טבול יום ומחוסר כפורים שזה הדין נוהג בכל קדשים אפילו קלים אבל יוצא ומעילה ניחא דקדשים קלים לא (מבטלי) מיפסלי ביוצא ואין בהן מעילה מב]: **משום** דלא כתיב בה קדשי קדשים. תימה מג] ומהאי טעמא הוה ליה למימר גבי זבחי שלמי צבור דהא לא כתב בהו קדשי קדשים וילפינן להו לקמן (דף נה.) מדאיתקש לעולה מה עולה קדשי קדשים: **נאמר** כאן סביב כו'. הא דאיצטריך לעיל לאקושי חטאת לעולה לענין לפון משום דמהך גזירה שוה דסביב ליכא למילף דלא שייכא אלא לענין מתנות דהא חטאת שנכנס דמה לפנים פסולה ודמה טעון כיבוס מה שאין כן בעולה: **מה** להלן פיסוק מתנות כו'. תימה כי היכי דדרשינן בפרק קמא (לעיל ד' י:) אותה דמה למעלה ולא אחרת דמה למעלה הכא נמי נימא אותה בפיסוק מתנות ולא אחרת בפיסוק מתנות מד]: ואי

לג א מיי' פ"ה מהל' מעשה"ק הל"ו:

לד ב מיי' פ"ג שם הל"ח:

גברי לגברא נ"ק

לה ג מיי' פ"ה שם הלכה ו:

לו ד מיי' פ"ב מהל' בית הבחירה הל"י:

נוסח

נ"ל כדדרשינן לעיל תן יסוד למזבח של עולה

נ"ל אבל בחטאת דבאצבע כו' נ"ק

נוסח

קרן מערבית דרומית לא היה לה יסוד

[ע' תוס' יומא יב. ד"ה ירושלים ותוס' מגילה כו. ד"ה ולכהנים]

[ביומא יב. איתא דתניא וכו' ברייתא ועי' תוס' לעיל נה:]

נוסח

[נ"ל ברבי]

[לקמן קיט: יומא נג.]

רש"ק

[בתיב ליתא]

[לעיל י: לקמן נה:]

* ויקרא א ה ... וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד

יומא יב. מגילה כו. לקמן קיח: [אדר"נ פל"ה ועי"ש בפי' בנין יהושע הטעם על לפיכך ובילקוט בברכה דף ש"ט ע"ד]

[נ"ל שבזו בשתי]

שיטה מקובצת

א] תיבת אומרים נמחק: ב] תני ביה קדשי קדשים משום דלא כתיב בה קדש ותי' לה' נמחק תימה א"כ למה לא תני כמו כן אצל זבחי שלמי צבור ולקמן ילפינן להו מהקישא דעולה וי"ל כיון דתני בעולה לא צריך למיתני בזבחי שלמי צבור דהא מהקישא דעולה ילפינן אבל גבי עולה דלא כתיב בה רק דדיינינן מסברא כדפ"ה לפי שכולה כליל הילכך צריך למיתני בה קדשי קדשים: ג] עביד רב אמר נותן: ד] אחת נותן כמין גמא: ה] כתנאי. וזרקו את הדם וגו' יכול: תיבת נותן נמחק: ו] כיצד דמה טעון שתי: ז] בנימין ס"א ובחלקו של יהודה מזבח בנוי: ח] ישמעאל בדברי ר' שמעון: ט] וזה יסוד ד' דרומי: י] בה גליון פי' בין לפני זריקה בין לאחר זריקה בקדשי קלים ליכא מעילה אלא באימורים לפני זריקה. ע"כ: יא] טעונה תחילת מתן: יב] בעי הנך תרתי: יג] העומדות זו באלכסונה: יד] בפרק כל התדיר: טו] השתים ארבע ותיבת שהן נמחק: טז] זורק כנגד הפינה: יז] פשוטה שלנו: יח] סביב בחטאת אות ו' נמחק: יט] קרנות הוא נותן פיסוק כו' כדרב דאמר נותן וחוזר ונותן: כ] תחילת מתנותיה צריך כנגד היסוד שיהא יסוד למזבח תחת מקום המתנה בקל וחומר אייתינא לה לעיל: כא] מאי טעמא אות ם' נמחק: כב] שנתנבא עליו יעקב בבקר כו' באחסנתא יתבני: כג] אוכל כלומר תופס בחלקו כו' במזרחו ואמה בדרומו: כד] אמה למזרח על: כה] בסמוך אמה לקרן: כו] כלה סמוך לקרן: כז] יהודה היה במזרח: כח] כולה ועזרת ישראל שנים ועשרים אמה של עזרה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי כהנים מיקרו: כט] במזרח אלא שלצד קרן תיבות מלבד אמה של נמחק: ל] היה כלה חלקו של יהודה אותה אות ו' ותיבת שהיתה נמחק: לא] הדריסה ולמערב היה תיבת ולמעלה נמחק: לב] אמה שהיה כניסת: לג] מערבית ולבד אמה סמוך לקרן מזרחית צפונית: לד] תימה אמאי לא תני: לה] כדדרשינן לעיל תן יסוד למזבחה תיבת העולה נמחק: לו] דרומי ס"א ותירץ הר"ר מאורליינ"ש דלא רצה לשנות בכל קרבן וכ"ת למה פירש אותן בחטאת י"ל דהוצרך לפרש פנימיות וחיצוניות אבל לאחר דגלי באחד מהן גלי בכל מקום: לז] שירים אבל בחטאת: לח] שירים ואפי' בעולה צריך ליזהר בזריקה שישאר מן הדם ותירץ הר"ר מאורליינ"ש דלא חשש התנא לאשמועינן שירים בכולו דאטו כי רוכלא ליזל ולחשוב ותני ליה פנימיות וחיצוניות לאפוקי מס"ד זו וזו יסוד דרומי או זו וזו יסוד מערבי והא דתני בכל הפנימים זה לפי שרוצה לשנותו בחיצוניות ולא רצה להפסיק ובתר דתנייה ליסוד דרומי בחיצוניות חד זימנא לא חש לשנותו עוד והר"ם תירץ דתנא ושייר ובתמיד תנא מה ששייר הכא וכן שייר הכא זריקה שלא פירש כאן ובתמיד מפרש דהיינו קרן מזרחית צפונית ומערבית דרומית. לשון מהר"ש: לט] דאשמועינן תנא כו' מערבי וחיצוניות לא חש תו למיתני (דכל) [דאטו] כרוכלא ליחשוב לכל החיצונים כיון דאשמועינן לאפוקי מס"ד כולהו ביסוד מערבי או כולהו ביסוד דרומי: מ] מתיבת וגם עד תיבת ואף בס"א אינו: מא] יום ובמחוסר כפורים ומועלין: מב] מעילה וקדשי קדשים מועלין בהן בין לפני זריקת דמים ובין אחר זריקת דמים ואפי' מחיים ושייך איסור יוצא אף בירושלים: מג] תימא דמהאי טעמא: מד] מתנות ונראה דאתיא גז"ש ומפקא ליה ממיעוט ומוקמינן ליה למיעוט דאין אחרת למעלה:

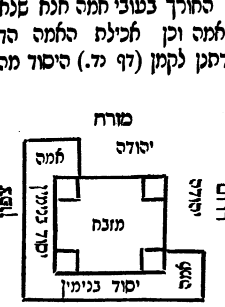

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמין גמא וכו' פשוטה כצ"ל ואח"כ מ"ה סביב וזרקו: (ב) תוס' ד"ה וסימניך וכו' משכינהו לתלמידי ר' ישמעאל:

ומצה

(א) נראה דצ"ל כמין גמא [illegible] ותיבות שהן נמחק. ב) [illegible] ג) וכן הגי' ברש"י יומא דף יב ע"א. ד) [illegible]